

Любов Сергіївна ДЕМЧЕНКО,

класний керівник, вчитель української мови та літератури Котовського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня I-III ступенів школа – ліцей» Одеської області, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, автор моделі виховної системи класу «Розвиток моральної, духовної, успішної особистості на засадах культурних скарбниць народу «Добро – Оберіг – Щастя» (ДОЩ)», член обласної творчої групи при Одеському обласному інституті удосконалення вчителів, **Лауреат Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник року» (2012)**

ВИХОВНА СИСТЕМА КЛАСУ

«ДОБРО – ОБЕРІГ –ЩАСТЯ»

≈Д О Щ≈

(впроваджується з 2009 року)

Виховання – проблема вічна: відколи існує людство, відтоді воно й дбає про наступність і спадкоємність поколінь. На кожному історичному етапі вихователям доводиться розв'язувати проблеми, що мають пряме відношення до сьогодення. Колектив нашої школи працює над розбудовою авторської виховної системи **Школи зростання особистості** (автор Фокіна Т. В.), яка передбачає *виховання відповідальної, творчої, креативної особистості, громадянина своєї держави, що знає і цінує традиції, звичаї свого народу та примножує їх.*

Досягти цього можна шляхом *переосмислення підходів* до виховання, оновлення змісту, форм і методів роботи, становлення особистості на основі життєтворчості учня, сприяння створенню комфортних умов для його особистісного зростання.

У пошуках неординарного шляху вирішення цієї проблеми створена *виховна система класу «Добро – Оберіг - Щастя»*, спрямованої на розвиток моральної, духовної, успішної особистості на засадах культурних скарбниць народу, де значна увага приділяється створенню умов для особистісного зростання дітей, формуванню у них навичок самопізнання і самовдосконалення, відкритості до сприйняття культури свого та інших народів, здатності до успішної соціалізації у сучасному житті

Основою, на якій ґрунтується зміст виховної системи класу «Добро – Оберіг - Щастя», є ціннісне ставлення учнів до моральності, родини, природи, здоров'я, прекрасного. Ці аспекти допомагають педагогам, учням, батькам забезпечити гармонію між собою, іншими людьми, природою діяльності людини у системі нових відносин.

Виховна діяльність класу передбачає партнерство всіх учасників навчально-виховного процесу в організації життя колективу та творчій діяльності, що забезпечує досягнення мети і завдань. Вони полягають у вихованні дітей як громадян демократичної держави, що вміють співпрацювати, жити у гармонії з собою та іншими, мають найважливіші життєві компетентності: інформаційно-комунікативну, культурну, соціальну, здоров'язбережувальну.

Результатом виховної діяльності класу має стати створення творчого виховного простору, в якому буде цікаво жити дітям, батькам, вчителям. Ми уявляємо його у вигляді *БУДИНКУ* – не просто житла з дахом над головою, а місця, де дітей люблять і чекають, розуміють і приймають такими, якими вони є (за *В. О. Сухомлинським*).

Одного чудового сонячного вересневого ранку ми з учнями класу почали створювати «свій будинок», в якому нам разом дуже добре. Це наш клас. А допомагають «доглядати» наш будинок три хмаринки з особливими властивостями: *Добро, Оберіг, Щастя (Д О Щ)*. Ми віримо, що хмаринки дадуть рясний ДОЩ. А після нього обов'язково з'явиться веселка. Вона буде зводити свої різнокольорові мости, які допомогатимуть дітям на шляху розвитку і вдосконалення. У нашому будинку 29 мешканців. Кожен із них – це унікальна, неповторна особистість, одна єдина у своєму роді. Тому ми намагаємося дбайливо, з любов'ю і повагою відноситися до себе і до оточуючих, приймати себе і інших такими, якими ми є. Ми розуміємо, що саме від нас самих залежить, наскільки наш будинок – клас буде **наповнений СВІТЛОМ ДОБРА, ДУХОВНОСТІ, ЛЮДЯНОСТІ, ЩАСТЯ.**

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

Актуальність виховної системи класу визначається потребою консолідації зусиль всіх учасників навчально-виховного процесу в особистісному зростанні дитини, створення атмосфери успішності задля розвитку талантів і здібностей учнів, вихованні вміння проектувати свою життєву стратегію.

Провідна ідея діяльності класу полягає у вихованні моральної, духовної, успішної особистості шляхом творчої діяльності, плекаючи духовні та культурні традиції свого народу через партнерські взаємини всіх учасників навчально-виховного процесу.

Мета – сприяти формуванню в учнів потреби у самопізнанні і самовдосконаленні, вихованню патріотизму і поваги до української культури і держави, вихованню особистості, здатної до успішної соціалізації в суспільстві, розбудові комфортного виховного простору, де всі його учасники взаємодіють задля власного та спільного успіху і щастя.

Для досягнення означеної мети передбачено реалізацію таких **завдань**:

- ☞ вдосконалення рівня загальної культури учнів, що включає в себе культуру почуттів, культуру навчання, культуру спілкування;
- ☞ створення творчого виховного простору, в якому буде цікаво жити дітям, батькам, вчителям;
- ☞ сприяння розвитку гармонійно розвиненої, компетентної особистості, здатної жити у гармонії із собою, проектувати свою життєдіяльність;
- ☞ сприяння самопізнанню, самовдосконаленню і саморозвитку кожного учня з метою досягнення успішності у різних сферах діяльності.
- ☞ виховання поваги до національної спадщини українського народу;
- ☞ виховання толерантності, шанобливого ставлення до культурних традицій, звичаїв інших народів, що живуть в Україні, високої культури міжнаціонального спілкування;
- ☞ залучення до розбудови виховної системи батьків та соціуму;
- ☞ запровадження інноваційних підходів до вивчення і збереження української культури.

За інноваційним потенціалом досвід роботи є *комбінаторно-моделюючим*. На основі творчого конструктивного поєднання елементів філософської, дидактичної спадщини, багатого досвіду видатних педагогів:

- Г. С. Сковороди (*гуманістична філософія*),
- К. Д. Ушинського (*особистий приклад вихователя для вихованця*),
- С. Ф. Русової (*виховання людини громадянського суспільства*),
- В. О. Сухомлинського (*важливість ідеалу для молодшої людини*),
- М. Г. Стельмаховича (*народне дитинознавство*),
- І. Д. Беха (*особистісно зорієнтоване виховання*),
- педагогів-практиків Одещини: Т. В. Фокіної, Т. М. Шуляк, І. М. Шумовецької, О. А. Ступкевич, І. А. Сторощук та нашої шкільної педагогічної практики

створена виховна система, яка спрямована на цілісний розвиток і соціалізацію учнів на засадах загальнолюдських, загальнокультурних і національних цінностей, створення виховного простору життєдіяльності учнівського колективу, кожної дитини через позитивні ціннісні пріоритети.

Новацією є діяльнісний підхід до розвитку моральної, духовної, успішної особистості на засадах культурних скарбниць народу через співтворчість всіх учасників виховного процесу на основі педагогічної діагностики.

У своїй роботі я дотримуюсь **принципів**: національної спрямованості, гуманізації, демократизації, цілісності, системності, культуровідповідності, природовідповідності, здоров'язбереження, співтворчості.

Використовую **елементи інноваційних технологій**: особистісно орієнтованої, інтерактивної (тренінгові заняття, методи проектів, ділові, рольові ігри; прийоми

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

«Мозковий штурм», «Відкритий мікрофон», «Рефлексія», «Зіткнення поглядів»), ефективно впроваджую технологію колективних творчих справ (І. П. Іванов).

Вагомою складовою виховної системи нашої школи є діяльність шкільного дитячого громадського об'єднання для учнів 5-7 класів – «Веселкова республіка». Тому, працюючи над створенням виховної системи, ми намагалися зберегти наступність виховання, зберігаючи традиції початкової школи, обрали своїм символом веселку.

Виховна система класу включає в себе три складові: Добро, Оберіг, Щастя.

- ☞ **Добро** – виховання гармонійної, духовної, високорозвиненої особистості через формування та розвиток морально-родинних ціннісних взаємин.
- ☞ **Оберіг** – виховання екологічної, здоров'язбережувальної та художньо-естетичної культури.
- ☞ **Щастя** – формування мотивації успішності та навичок змістовного дозвілля.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА МОДЕЛЬ

ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

«РОЗВИТОК МОРАЛЬНОЇ, ДУХОВНОЇ, УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ

НА ЗАСАДАХ КУЛЬТУРНИХ СКАРБНИЦЬ НАРОДУ

«Добро – Оберіг - Щастя»

≈ Д О Щ ≈

Провідна ідея

Мета

Завдання

Принципи

СКЛАДОВІ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

«ДОБРО»

Виховання гармонійної, духовної високорозвиненої особистості через формування та розвиток морально-родинних ціннісних взаємин.

НАПРЯМИ:

- «Краса людини в її діяннях».
- «Шануй батька і неньку - скрізь буде добренько!».

«ОБЕРІГ»

Виховання екологічної, здоров'язбережувальної та художньо-естетичної культури.

НАПРЯМИ:

- «Зберігати природу – зберігати Батьківщину».
- «Здорова дитина – здорова нація!».
- «Кожна людина прагне прекрасного».

«ЩАСТЯ»

Формування навичок змістовного дозвілля та мотивація успішності.

НАПРЯМИ:

- «Я – лідер!».
- «Моє дозвілля».

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ

ОСОБИСТІТЬ

духовна, творча, компетентна, соціально активна, успішна

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

≈ДОБРО≈

Перша складова виховної системи класу

Морально – родинні ціннісні взаємини є підвалинами духовної спрямованості особистості. Це гуманістичні цінності самовдосконалення та самореалізації особистості, що базуються на загальнолюдських та національних традиціях. Діти мого класу живуть **за законами добра** (духовних цінностей), які допомагають розвивати в них чуйність, небайдужість, терпимість, порядність, співчуття, толерантність, самовдосконалення, загальнолюдські цінності.

Мета: виховання духовності, що базується на загальнолюдських та національних цінностях.

Ключовими поняттями «Добра» є «взаємодопомога», «взаєморозуміння», «взаємодія».

Мостами веселки, що символізують ДОБРО, є:

- червоний місточок – **«Краса людини в її діяннях»;**
- **оранжевий місточок – «Шануй батька і няньку – буде скрізь добренько».**

Форми роботи: ділові, рольові ігри, тренінги, дискусії, родинні свята, вечорниці, розв’язування проблемних ситуацій моральної тематики, диспути, конкурси творчих робіт, колективне ігрове спілкування, сюжетно-рольові ігри, фестивалі родинної творчості, ділові ігри з батьками, конкурси родинного плакату.

Виховні досягнення:

- ▶ усвідомлення моральних якостей;
- ▶ засвоєння родинних цінностей;
- ▶ сформованість духовних пріоритетів.

«Краса людини в її діяннях» (червоний місточок)

Проблема становлення моральної самооцінки школярів набула сьогодні особливого значення у зв’язку із зниженням рівня моральності в регуляції суспільних відносин, а також потребою відродження в житті суспільства духовно-моральних норм міжособистісної взаємодії. Відомо, що моральність особистості витікає з духовності. Духовно розвинена людина проявляє свої позитивні моральні якості, що йдуть від її душі. Одночасно індивідуальна мораль конкретної людини є відображення соціальної моралі. Моральні норми, ідеали, цінності, звички стають реально діючими, якщо вони засвоюються, включаються у самосвідомість особистості, стають Я – цінностями. Нові суспільні відносини, що склалися в українському соціумі, зумовлюють необхідність підвищення рівня свідомості людей на основі засвоєння ними моральних цінностей, потребують нових підходів до формування адекватної моральної самооцінки на етапі зрілого дитинства. З цих позицій моральна самооцінка виступає як можливість і право школяра вибрати такі моральні цінності, що сприяють його підготовці до життєвого і професійного самовизначення, формуванню його самосвідомості як активного суб’єкта життєдіяльності.

Мета: формування активної життєвої позиції, що базується на національних традиціях.

Форми роботи: ділові рольові ігри, тренінгові заняття, розв’язування проблемних ситуацій моральної тематики, диспути, літературно-музичні композиції, конкурси творчих робіт, конкурси знавців українських прислів’їв і приказок на моральну тематику.

Тематичний зміст: «Берегиня», «Собори наших душ», «Духовна краса врятує світ», «Розкажи мені про мене», «Твій справжній друг», «Урок чемності», «Ввічливість

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

– це людяність», «Треба – хочу – не можу!», «Дав слово – виконай його», «Герої та антигерої», «Чому правда гірка без добра не буває», «Відповідальність – міра добра і зла», «Складання еталону поведінки для свого віку».

Виховні досягнення:

- ▶ усвідомлення моральних якостей;
- ▶ розвиток культури мислення та поведінки;
- ▶ самовдосконалення особистості.

«Шануй батька і неньку – буде скрізь добренько» (оранжевий місточок)

Підвалини патріотизму і почуття національної приналежності й свідомості закладаються у родині. При цьому важлива взаємодія виховних впливів родини і школи. Тому в своїй роботі я намагаюсь постійно підтримувати тісний зв'язок з батьками, залучати їх до шкільного життя учнів. Діти разом з батьками досліджують родинні корені, вивчають звичаї і культурні традиції своїх сімей. Творча співпраця батьків, дітей і вчителя позитивно впливає на згуртування класного колективу, виховання в учнів сімейних цінностей, поваги до старших, формує навички змістовного сімейного дозвілля, що допомагає взаєморозумінню між батьками і дітьми.

Мета: формування особистості з глибоким відчуттям своїх коренів, роду, родини, народу, що усвідомлює значення сім'ї в житті людини, розвиток кращих ментальних рис дитини, пробудження інтересу та прищеплення глибокої любові до рідної мови, поваги до символів, традицій та звичаїв українців.

Форми роботи: дискусії, спілкування у родинному колі, родинні свята, колективне ігрове спілкування, зустрічі у родинному колі, сюжетно-рольові ігри, фестивалі родинної творчості, конкурси родинних фотознімків, плакатів, ігрові родинні програми, конкурси спортивних сімей, родинного співу.

Тематичний зміст: «Твої успіхи – найбільше щастя для батьків», «Умій брати від дідуся й бабусі мудрість життя», «Любов сердець своїх маленьких, дамо тобі, кохана ненько!», «Людей на світі є багато, та все ж рідніші – мама й тато», «Дерево мого роду», «В колі сім'ї», «Рушник моєї бабусі», «День батька», «Доля моєї родини в долі моєї України», «Берегиня нашого дому», «Золоті руки бабусь і дідусів», «Всією сім'єю – до здоров'я», «Захоплення моїх батьків», «Тато, мама, я – дружна сім'я», «Пісні моєї бабусі», «Скарбничка родинної мудрості», «З родини йде життя людини...».

Виховні досягнення:

- ▶ усвідомлення підтримки та збереження сімейної злагоди;
- ▶ засвоєння родинних цінностей;
- ▶ гармонізація сімейно – шкільного виховання.

≈ОБЕРІГ≈

Друга складова виховної системи класу

Ми не даремно її так назвали, бо вважаємо, що власне культура є тим оберегом, який може захистити особистість від деградації, дати їй старт і силу для творчого злету, сформувати активну життєву позицію щодо природо - та здоров'язбереження, продовжити традиції культури українського народу, розвинути її інтелектуальний потенціал і емоційне багатство. Діти мого класу живуть за законами духовності, які повинні розвивати у них культуру взаємин, почуттів, інтелектуальну, екологічну культуру, культуру праці, здоров'я, повагу до національної культурної спадщини, художньо-естетичну культуру.

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

Ключовими поняттями «Оберегу» є «культура», «екологія», «здоров'я».

Мета: формування екологічної, здоров'язберігаючої та художньо-естетичної культури особистості.

Мостами веселки, що символізують ОБЕРІГ є:

- *зелений місточок — «Зберігати природу – зберігати Батьківщину»;*
- *фіолетовий місточок — «Здорова дитина – міцна Україна»;*
- *блакитний місточок — «Кожна людина прагне прекрасного».*

Форми роботи: екологічні екскурсії, екологічні акції, діяльність екологічної агітбригади «Сана», захист проєктів, дискусії, тренінгові заняття, екологічні вікторини, турніри природознавців, конкурси виробів з природного матеріалу, диспути, заняття по програмі валеологічного тренінгу «Скажемо курінню – «НІ!», конкурси антиреклами шкідливих звичок, створення проєкту особистого здоров'язбереження, малі олімпійські ігри, тижні здоров'я у класі, спортивні свята, волонтерські акції, інтерактивні ігри, виставки творчих робіт, бесіди з елементами дискусії, літературно-музичні композиції, зустрічі з людьми мистецьких професій, пізнавально-розважальні вечори, фестивалі дитячої творчості, ярмарок учнівської і батьківської декоративно-ужиткової творчості, літературні, театральні, художні вітальні.

Виховні досягнення:

- ▶ розвиток активної життєвої позиції щодо природозбереження;
- ▶ сформованість мотивації на здоровий спосіб життя;
- ▶ сформованість мотивації для участі у волонтерському русі;
- ▶ сформованість художньо-естетичної культури, сформованість почуття відповідальності за національну спадщину свого народу.

«Зберігати природу – зберігати Батьківщину» (зелений місточок)

Ще видатний педагог К. Д. Ушинський відмітив правильно, що любов до своїх рідних місць має «почуття голосу рідної природи». Зазначений напрям ознайомлює учнів з різноманітністю природи, охороною і збереженням природи рідного краю, України, Землі, з системою цінностей у ставленні до природи, до людей, до самого себе: спрямовує практичну діяльність учнів, пов'язану з охороною природи та свого здоров'я. Народна виховна мудрість із колиски плекала в кожній дитині відчуття гармонії природи і людини. Національна система виховання домагається глибокого усвідомлення учнями того, що відображена в свідомості українців рідна природа є «корінням», «фундаментом» національної духовності, культури. Українська система виховання пройнята ідеями вірності і відданості природі батьківського краю. Тому у своїй роботі щодо виховання екологічної культури учнів звертаю увагу на практичне застосування ними набутих знань у природоохоронній діяльності: участь у озелененні класу, шкільного подвір'я, у пропаганді природозбереження (агітбригада «Сана»), використання природоохоронних правил під час екскурсії й і походів по рідному краю.

Мета - реалізувати заповіт батьків і дідів: ставитися до природи як до живого всеохоплюючого організму, що живе за власними законами і які ніколи не можна порушувати.

Форми роботи: екологічні акції, операції по озелененню, турніри природознавців, виступи екологічної агітбригади, конкурси дитячих проєктів, екологічні екскурсії, вікторини, години милування природою, конкурси виробів з природного матеріалу, конкурси фотоколажів, конкурси малюнків на асфальті.

Тематичний зміст: «Збережемо чистим доквілля», «Віч-на-віч з природою Котовська», «Парад квітів Котовська», «Чистою вулицею у третє тисячоліття», «Рослини моєї вулиці», «Стань рідному місту другом», «Збережемо природу рідного краю», «Наша допомога птахам», «Збережемо красу природи», «Посади дерево»,

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

«Чисте джерело», «Наш квітник – найкращий», «Найкраща годівничка», «Замість ялинки – зимовий букет», «Ці кумедні тварини», «Чарівні місця мого краю», «Знавці природи», «Якби тварини вміли говорити», «Я і довкілля», «Здорова природа – здорова людина», «Лісові сюрпризи», «Веселі забавлянки пані Осені», «Квітковий вернісаж», «Природа і фантазія», «Пригоди зеленого капелюшка».

Виховні досягнення:

- ▶ сформованість основ екологічного мислення;
- ▶ усвідомлення єдності людини та природи;
- ▶ розвиток активної життєвої позиції щодо природозбереження.

«Здорова дитина – міцна Україна» (фіолетовий місточок)

Завжди вважалося, що спільним благом суспільства є турбота про людину, уміння любити ближнього, а головною цінністю суспільства — життя та здоров'я людини. Стан здоров'я населення є важливим показником розвитку суспільства. А тому турботі про здоров'я людини, мотивації на здоровий спосіб життя приділяють велику увагу в усьому світі. Головними вадами XXI століття стає накопичення негативних емоцій без фізичного розвантаження, переїдання і гіподинамія. Останнім часом нагальною проблемою стала низька активність дітей і підлітків, що загрожує їхньому психічному і фізичному здоров'ю. Не менш важливою є проблема профілактики шкідливих звичок, що загрожують життю і здоров'ю дітей. Проблема здоров'я учнів сьогодні не тільки педагогічна, але й соціальна, тому основою діяльності зі здоров'язбереження стала модель, де пріоритетом є свідоме ставлення дітей до свого здоров'я. Формування усвідомлення здоров'я як особистісної і громадської цінності має виключне значення для сучасної школи. Результатом розбудови нашої виховної системи за цим напрямом повинно стати відповідальне ставлення учнів до власного здоров'я на базі мотивації на здоровий спосіб життя, відмови від шкідливих звичок.

Мета: мотивація на здоровий спосіб життя; проведення оздоровчо-профілактичної роботи серед вихованців; формування усвідомлення ролі фізичної досконалості у гармонійному розвитку особистості, виховання відповідального ставлення до власного здоров'я.

Форми роботи: тренінгові заняття, диспути, бесіди з елементами дискусії, інтерактивні ігри, створення проекту особистісного зростання, малі олімпійські ігри, тижні здоров'я у класі, спортивні свята, конкурси тематичних плакатів антиреклами шкідливих звичок, конкурси фото-колажів.

Виховні заходи: «Береженого Бог береже», «Сам вдома: безпечні ігри», «Чистота – запорука здоров'я», «Здоров'я – це спадщина чи власне надбання?», «Таємниці людського життя», «Здоров'я – мудрих гонорар», «Складання особистої карти цінностей здоров'язбереження», «Віртуальна агресія», «Ігроманія», «Я та моє здоров'я», «Суд над ворогами здоров'я», «Бути здоровим – модно!», «Найцінніше у моєму житті», «Моє життя – мій вибір», «Ні – шкідливим звичкам!», «Мої кроки до здоров'я», «Чи завжди комп'ютер є другом?».

Виховні досягнення:

- ▶ сформованість знань про особливості здоров'я, навички дотримання правил особистої гігієни;
- ▶ сформованість навичок здорового способу життя;
- ▶ сформованість свідомого протистояння шкідливим звичкам.

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

«Кожна людина прагне прекрасного» (блакитний місточок)

Художньо-естетичне виховання спрямоване на виховання художніх інтересів, смаків, морально-естетичних ідеалів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні відповідно до індивідуальних можливостей та вікових етапів розвитку, формування навичок художньої самоосвіти та самовиховання і здійснюється через проведення виховних заходів, що сприяють розвитку смаків, художніх уподобань дітей. Естетичне виховання є чудовим помічником у позакласній роботі. Воно сприяє збагаченню учнів знаннями про літературу і мистецтво рідного краю, розширює спільне розуміння мистецтва. Результатом виховної роботи у цьому напрямку будуть глибокі і змістовні знання учнів про мистецтво, їх здатність збагнути і виразити власне ставлення до нього та плекати національні культурні традиції, ознайомлення дітей з видатними діячами культури, розвиток учнями творчих здібностей і талантів.

Мета: формування художньо-естетичної культури особистості на базі національної культурної спадщини.

Форми роботи: години поезії, музики, літературно-музичні композиції, вернісажі українського живопису, зустрічі з людьми мистецьких професій, пізнавально-розважальні вечори, фестивалі дитячої творчості, ярмарок учнівської і батьківської декоративно – ужиткової творчості, літературні, театральні, художні вітальні, тиждень української народної творчості, тематичні конкурси плакатів і малюнків.

Тематичний зміст: «Перлини живопису», «Ти знаєш, що ти людина?», «Даруйте радість людям», «Духовна краса врятує світ», «Духовні особистості і мистецтво», «Світ моїх захоплень», «Література і мистецтво в житті людини», «Мій вернісаж», «Перлини української музики».

Виховні досягнення:

- ▶ сформованість художньо-естетичної культури особистості;
- ▶ сформованість естетичної ерудиції;
- ▶ сформованість почуття відповідальності за національну спадщину свого народу.

≈ЩАСТЯ≈

Третя складова виховної системи класу

Для української ментальності характерним є прагнення зробити дитину щасливою у родинному, професійному, громадському та державному житті. Отож метою виховної діяльності класного керівника є радість виховання. У бурхливому морі людського життя він має бути керманичем, що надає дитині можливість успішно долати труднощі навчання, зростання та вести її до творчих злетів і успіхів, здійснення заповітних мрій і бажань. Тому кінцевою метою розбудови виховної системи мого класу є створення комфортного виховного простору, в якому щасливі всі учасники навчально-виховного процесу: учні, вчителі, батьки. Діти мого класу живуть за законами Щастя, які повинні давати їм радість життя, творчості, товариства, пізнання, успіху, відкриттів, захоплень, щедрості, допомоги, мрії.

Ключовим поняттям «*Щастя*» є поняття «радість» і «успіх».

Мета: створення умов для успішної співтворчості учнів, вчителів, батьків у розвитку талантів і здібностей, задоволення інтересів і потреб дітей, розвитку їх лідерських якостей та успішної соціалізації у подальшому житті.

Мостами веселки, що символізують ЩАСТЯ є:

- жовтий місточок – «Я – лідер»;
- синій місточок – «Моє дозвілля».

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

Форми роботи: лідерські ігри, складання індивідуальних програм саморозвитку, тестування, диспути, колективно-ігрове спілкування, ділові ігри, інсценізація та обговорення ситуацій, тренінгові заняття за авторською програмою «Вчитися жити в сучасному світі» (Фокіна Т.В.), години спілкування у дружньому колі, анкетування, уявні ігри-мандрівки, спортивно-танцювальні марафони, заочні мандрівки, конкурсні програми, конкурсно-пізнавальні програми, інтелектуальна ігротека, конкурс фантастичних проєктів, творчі майстерні, творчі портрети.

Виховні досягнення:

- ▶ усвідомлення шляху до успішності;
- ▶ сформованість уміння орієнтуватися та адаптуватися у складних життєвих ситуаціях, розв'язувати конфлікти на основі принципів толерантності;
- ▶ створення умов для організації змістовного дозвілля дітей як засобу їх успішної самореалізації у різних видах діяльності, в процесі якої вони виявляють відповідну ерудицію, широкий спектр позитивних почуттів, дій, вчинків;
- ▶ формування згуртованості класного колективу через залучення всіх до спільної діяльності.

«Я – лідер» (жовтий місточок)

Виховна діяльність за напрямом «Я – лідер» передбачає формування у дитини ціннісного ставлення до свого фізичного, психологічного та соціального «Я». Фізичне «Я» – це вміння особистості оцінювати свою зовнішність, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, вольові риси, статеву належність, гігієнічні навички, корисні звички, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, здоровий спосіб життя, активний відпочинок. Ціннісне ставлення до свого психічного «Я» передбачає виховання у школярів культури пізнання власного внутрішнього світу – думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень; вдосконалення вміння керуватися свідомо поставленою метою; розвиток організаторського, лідерського та творчого потенціалу. Працюючи у цьому напрямку, сприяю формуванню вміння зростаючої особистості сприймати себе такою, якою вона є, усвідомлюючи свої позитивні і негативні якості, що формують в неї реалістичну Я – концепцію, готовність та здатність до самовдосконалення, самореалізації, конструктивної самокритичності.

Ціннісне ставлення до свого соціального «Я» у моїх вихованців виявляється у:

- здатності орієнтуватися та адаптуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати;
- вмінні приймати рішення, виконувати соціальні ролі та відповідати за свої вчинки і дії;
- визначенні свого статусу в соціальній групі, формуванні вміння співпрацювати з дорослими та однолітками;
- вмінні запобігати конфліктам, справедливо і шляхетно ставитися о інших людей.

Мета: створення умов для формування таких якостей особистості вихованця, як самооцінка, самовдосконалення, самореалізація свого творчого потенціалу, відповідальності за себе, за своє життя та життя оточуючих.

Форми роботи: колективне спілкування, тестування, творчі портрети, диспути, тематичні діалоги, ток - шоу, лідерські ігри, складання індивідуальних програм саморозвитку, експрес-ігри, ділові ігри, конкурси ораторів, колективно - ігрове спілкування, інсценізація та обговорення ситуацій, інтерактивні заняття, тренінгові заняття за темами.

Тематичний зміст: «Мета твого життя», «Чи вмію я повести за собою?», «Лідер у мені», «Якщо не я, то хто?», «Створи себе сам. Система самовдосконалення

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

особистості лідера», «Розробка кодексу честі лідера класу», «Добро починається з тебе», «Від ініціативи – до дії!», «Я – реальне, я – ідеальне», «Працюємо в команді», «Вчимося ставити мету та її досягати», «Чи можу я навчитися керувати собою?», «Як навчитися жити в оптимальному режимі?», «Як стати успішним?».

Виховні досягнення:

- ▶ усвідомлення шляху до успішності;
- ▶ сформованість вміння цінувати себе як унікальну і неповторну особистість;
- ▶ сформованість уміння орієнтуватися та адаптуватися у складних життєвих ситуаціях, розв'язувати конфлікти на основі принципів толерантності;
- ▶ здатність генерувати ідеї і визначати шляхи їх досягнення.

«Моє дозвілля» (синій місточок)

Діяльність у напрямі «Моє дозвілля» передбачає створення умов для формування духовно збагаченої, культурної людини, використання дозвілля як засобу духовного та творчого становлення, формування ціннісного ставлення до творчої діяльності, яке успішно реалізується у процесі задоволення потреб і інтересів вихованців та виявляється у відповідній ерудиції та розвитку їх талантів і здібностей. Виховна діяльність у напрямку «Моє дозвілля» сприяє духовному зростанню особистості, вдосконаленню її культури спілкування, дотриманню етичних норм міжособистісних взаємин, регуляції і корекції її поведінкових стереотипів. Впроваджуючи виховну систему класу, спрямовую свою роботу на розвиток у моїх учнів широкого спектру почуттів - здатності збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва, ерудиції у галузі мистецтва (володіння системою елементарних мистецьких знань, понять, термінів, адекватне сприйняття художніх творів, творча діяльність в мистецькій сфері). Важливу увагу приділяю сприйманню ними об'єктів довкілля як естетичної цінності, формуванню власного погляду на світ, здатності радіти за інших як ознаці духовної зрілості.

Мета: навчити школярів змістовно і корисно організовувати своє дозвілля; виховувати в них почуття прекрасного, вдосконалювати навички культури спілкування та співпраці через залучення до участі у пізнавальній, інтелектуальній, ігровій, конкурсній діяльності.

Форми роботи: години спілкування у дружньому колі, ігри – мандрівки, конкурсні програми, творчі проекти, спортивно-розважальні свята, конкурси акторських мініатюр, інтелектуальні ігри, народні свята, інтелектуальна ігротека, конкурс фантастичних проектів.

Виховний зміст: «Відпочивати треба вміти», «Корисний відпочинок! Який він?», «Коло моїх інтересів», «В країну веселих ноток», «Зірки на сцену», «Козацькі забавлянки», «Весела олімпіада», «Міс Білосніжка», «Регата ввічливості», «Нехай посміхаються діти!», «Книга рекордів», «Ми малюємо світ», «Космічні фантазії», «Єралаш-шоу», «Географічна карусель», «Оранжева дискотека», «У Королівстві Несміяни», «Панночка Весна», «Країна маленьких Чародіїв через 50 років», «Найрозумніший».

Виховні досягнення:

- ▶ створення умов для організації змістовного дозвілля дітей;
- ▶ сприяння розвитку здібностей і талантів учнів;
- ▶ задоволення їх актуальних потреб і запитів, вдосконалення культури спілкування;
- ▶ підвищення рівня творчої активності учнів через залучення їх до інтелектуальної і мистецької діяльності.

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

СИСТЕМА УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ КЛАСУ

Ефективній діяльності по створенню виховної системи класу сприяє робота класного керівника щодо надання консультативної допомоги органам учнівського самоврядування. Власне учнівське самоврядування дає дітям досвід формування ефективних взаємовідносин з однокласниками, педагогами і батьками на конструктивній основі. Тут вони практично засвоюють вміння визначати власну роль у житті, життєдіяльності класного колективу, школи, сім'ї, формують свої лідерські вміння та навички. Практична співдіяльність дітей та дорослих сприяє формуванню їхніх життєвих компетентностей.

Для виявлення у дітей лідерських якостей використовую методику «Я –лідер» (за авторською програмою Фокіної Т. В. «Вчитися жити в сучасному світі»). До цієї роботи залучаю шкільного практичного психолога.

У класі обрано лідера класу, діє команда лідерів, що є організаторами справ: навчальних, трудових, шефських, культмасових, оздоровчо-спортивних військово-патріотичних. Працює класна редколегія, випускаються прес – бюлетені.

Діти беруть участь у громадському житті не тільки класу, а й школи, це: проведення тижнів здоров'я (свято «Тато, мама, я – спортивна сім'я», туристсько-краєзнавча естафета), шефська робота щодо допомоги ветеранам війни і праці, участь у акції «Від серця до серця») (надання допомоги дітям – інвалідам), участь у місячнику «Збережемо рідну природу» та інше.

ПАРТНЕРСТВО З БАТЬКАМИ

Пріоритетними напрямками роботи з родинами учнів є:

- ▶ вивчення взаємостосунків батьків і вчителів (консультації з вчителями-предметниками);
- ▶ використання нестандартних форм батьківського всеобучу: рингів, конференцій, презентацій кращих родин;
- ▶ запровадження класного телефону довіри;
- ▶ організація групових та індивідуальних консультацій для батьків;
- ▶ консультації шкільного психолога.

З метою гармонізації сімейно - шкільного виховання використовую діагностичні методики вивчення сімей учнів:

- *анкетування* («Ми і наші діти», «Батьківські збори: погляди тат і мам», «Батьки як вихователі», «Чи знаєте ви своїх дітей?», «Як ви забезпечуєте умови для навчання дітей удома?», «Чи достатньо ви цікавитесь своїми дітьми?», «Як ви співпрацюєте із педагогічним колективом школи, у якій навчається ваша дитина?»);
- *тестування* («Я – батько, я – приятель», «Чи добрі ви батьки?»);
- *метод незакінченого речення* («Я радію, коли...», «Я засмучусь, коли...», «Я плачу, коли...», «Я злюся, коли...», «Мені подобається, коли...»).

На основі аналізу моніторингових досліджень спрямовую зусилля на встановлення партнерських взаємин з батьками учнів класу, активне залучення їх до співдіяльності у виховному процесі в класі. Мої зусилля спрямовані на встановлення партнерських взаємин з батьками учнів класу, активне залучення їх до співдіяльності у виховному процесі в класі. Одним із найважливіших завдань, яке ми вирішуємо з батьківським комітетом класу, є:

- ▶ використання творчих можливостей батьків у позакласній роботі з дітьми;
- ▶ участь батьків у індивідуальній роботі з корекції поведінки учнів.

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

Система роботи з батьками учнів

Така робота призводить до гуманізації сімейно – шкільного виховання і сприяє залученню батьків до участі у виховній діяльності класу.

МОНІТОРИНГ РІВНЯ ВИХОВАНOSTІ УЧНІВ

Для створення кращих умов навчання, розвитку особистості, максимальної ефективності виховної системи класу доцільним вважаю використання моніторингових досліджень. У спільній взаємодії зі шкільним практичним психологом здійснюється корекція, попередження, передбачення можливих ситуацій, разом ведуться пошуки шляхів їх вирішення. Постійне проведення психолого-педагогічної діагностики дає змогу коригувати розвиток особистості школяра, його життєвої компетентності і рівня вихованості (діагностичний комплекс за авторською програмою «Вчитися жити в сучасному світі» Фокіної Т. В.).

У роботі використовую різні методики дослідження вихованості учнів: спостереження, анкетування, тестування, опитування, ранжування, аналіз продуктів творчої діяльності. Використання цих методів дослідження дає можливість виявити мотиви поведінки учнів через їх ставлення до активних видів діяльності, товаришів, родини, вчителів, самих себе.

Порівняльний аналіз рівня вихованості учнів, проведений за критеріями сформованості рівня вихованості учнів у вересні, листопаді 2012 року, свідчить про певне підвищення рівня вихованості учнів. Так:

- зросла узгодженість між моральними знаннями, переконаннями, поведінкою;
- зросло прагнення до спілкування, співпраці, вміння працювати в групі;
- зріс рівень культури поведінки, значно зменшилася кількість конфліктних ситуацій;
- зріс рівень їх громадської активності, відповідальність за виконання доручень;
- зросла творча активність, більшість учнів класу відвідують гуртки і секції в школі та місті;
- зросла сформованість лідерських якостей учнів, вони навчилися краще керувати собою, жити інтересами колективу.

«Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ»)

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ КЛАСУ

Організація виховної діяльності класу за системою «Добро – Оберіг - Щастя» дає певні позитивні результати;

- ☞ Сприяє вихованню духовності учнів класу, що базується на засадах культурної спадщини українського народу.
- ☞ Координує та забезпечує єдність виховних впливів щодо цілісного розвитку особистості через партнерство учнів, батьків, педагогів.
- ☞ Соціально орієнтує учнів класу на головні цінності (загальнолюдські, загальнокультурні, національні).
- ☞ Забезпечує значне підвищення рівня згуртованості класного колективу.
- ☞ Забезпечує розвиток активної життєвої позиції щодо природозбереження, через діяльність екологічної агітбригади «Сана».
- ☞ Всі учні класу ведуть здоровий спосіб життя.
- ☞ Забезпечує формування людяності, милосердя, відповідальності (організація шефської допомоги однокласниці – інваліду Р. А.).
- ☞ Стимулює розвиток творчих здібностей і талантів учнів (80 % учнів класу беруть участь у роботі гуртків та секцій школи та позашкільних закладів міста. Багато з них стають призерами шкільних і міських конкурсів, виставок, фестивалів: 1-е місце у шкільній туристсько-краєзнавчій естафеті, міському конкурсі малюнків «Космос», призові місця у міській виставці «Щедрість рідної землі».
- ☞ Забезпечує створення позитивного психологічного клімату в класі, гуманізацію взаємин між учнями, педагогами, батьками.

Розбудова виховної системи класу впроваджується з 2009 року у межах завдань навчального закладу «**Школи зростання особистості**».

Впевнена, що впровадження моделі виховної системи класу «*Добро – Оберіг - Щастя*» допоможе досягти вагомих результатів у вихованні всебічно розвиненої, духовно багаті **особистості**, *пріоритетом усього життя якої буде пошана Добра як Оберегу Щастя*.

Адреса передового досвіду: Котовський навчально-виховний комплекс

«Загальноосвітня І-ІІІ ступенів школа – ліцей» Одеської області.

Адреса: 66301, вул. Луначарського, 63, м. Котовськ, Одеська область, Україна

Телефон: (04862) 283-01

Web-сторінка: Kotovsk-school3.at.ua.

За друкованими матеріалами:

Демченко Л. С. Виховна система класу «Добро – Оберіг – Щастя» («ДОЩ») (впроваджується з 2009 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Наук.-метод. збірка. / Упоряд. О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 214-226.